

УДК 656.2.338.47:330.341.1

О.В. Шишкіна, к.е.н.

ІННОВАЦІЙНІ РИЗИКИ МОНОПРОФІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Чернігівський державний технологічний університет

Досліджуються основні види інновацій монопрофільних виробничих підприємств та ризики, які з ними пов'язані.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання в економіці України загострюються проблеми соціально-економічного розвитку малих і середніх міст, які значним чином залежать від розташування в їх межах містоутворюючих підприємств. Саме ці підприємства визначають монопрофільність таких населених пунктів й забезпечують реалізацію їхнього функціонального призначення. Монопрофільні підприємства з одного боку, складають основу національної економіки, сприяють підтримці економічної безпеки держави, концентруючи при цьому значну матеріально-технічну, транспортну й інфраструктурну базу, а з іншого – характеризуються низькою гнучкістю та маневреністю, нездатністю адаптуватись до ринкових умов господарювання. Розв'язанню цих проблем сприятиме створення нових підприємств інноваційного типу, які б відповідали сучасним ринковим умовам; модернізація існуючих підприємств з імовірним будівництвом в їх межах промислових об'єктів здатних раціонально використовувати існуючі виробничі потужності та наявні ресурси [1]. Основним фактором, який визначає успішність реалізації інноваційних проектів реформування монопрофільних підприємств є створення системи управління інноваційними ризиками, здатної забезпечити ефективну реалізацію проектів з оптимальними витратами інвестиційних, фінансових та інших ресурсів. Означене підкреслює актуальність теми наукової роботи.

Аналіз досліджень і публікацій. Питаннями інноваційної діяльності займалися багато вітчизняних і зарубіжних вчених, таких, як: А.І. Амоша, Л.К. Безчасний, І.А. Бланк, Т.А. Васильєва, О.Н. Диденко, Н.Н. Молчанов, Д. Норткотт, А.А. Пересада, Г.Ю. Попова, Д.М. Черваньов та ін. Аналіз опублікованих наукових праць свідчить про те, що проблема мінімізації ризиків, які виникають при здійсненні інноваційної діяльності отримала віддзеркалення в порівняно невеликій кількості наукових праць.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження робіт, опублікованих по даній темі, показує, що більшість наявних наукових здобутків обмежуються узагальненням сутності, видів та аналізом інновацій, а питання управління ризиками в процесі інноваційної діяльності специфічних утворень – монопрофільних структур ринку не отримали належного розкриття, що обумовлює актуальність наукового дослідження і дозволяє сформулювати його мету.

Метою наукового дослідження є розкриття сутності та видів інновацій монопрофільних виробничих підприємств в умовах ризику і невизначеності.

Виклад основного матеріалу. Ефективну діяльність монопрофільних підприємств, які функціонують в складному соціально-економічному середовищі визначають можливості створення і впровадження різного роду інновацій. В залежності від призначення й сфери використання, можна розглядати інновації: техніко-технологічні, організаційні, управлінські, економічні, екологічні, соціальні та юридичні.

Техніко-технологічні інновації є основою технологічного прогресу і переозброєння виробництва і проявляються в формі нових продуктів, технологій їх виготовлення, засобів виробництва тощо, а їх впровадження супроводжується низкою інноваційних ризиків пов'язаних зі: ступенем обхвату промислово-виробничого персоналу механізованою та автоматизованою працею; технічною оснащеністю праці; часткою нових технологій в обсязі та трудомісткості праці; середнім віком технологічних процесів, що використовуються у виробництві; коефіцієнтом використання сировини та матеріалів; ступенем утилізації відходів виробництва і т.ін.

Організаційні інновації пов'язані з процесами освоєння нових форм і методів організації і регламентації виробництва і праці, передбачають зміну співвідношення сфер впливу (як по вертикалі, так і по горизонталі) структурних підрозділів, соціальних груп і окремих осіб. Аналізуючи ці інновації необхідно оцінювати ризики, котрі пов'язані із складом і кількістю дослідницьких і інших науково-технічних структурних підрозділів (включаючи експериментальні і випробувальні комплекси) та структурою підприємств, які зайняті використанням новацій і створенням нової продукції тощо.

Управлінські інновації пов'язані з цілеспрямованою зміною складу функцій, організаційних структур, удосконаленням технології і організації процесу управління, методів роботи апарату управління та орієнтовані на зміну елементів системи управління з метою прискорення, полегшення або поліпшення розв'язання поставлених перед підприємством завдань. Ризики впровадження означених інновацій та рівень втрат від їх прояву, залежать від змін управлінської структури, скорочення дублюючих процесів і функцій; формування фондів розвитку ініціативних розробок; витрат на створення інноваційних підрозділів, витрат на придбання ліценцій, патентів, "ноу-хау".

Економічні інновації відображаються у позитивних змінах в фінансовій, операційній та інвестиційній діяльності підприємства, а також у сфері планування, ціноутворення, мотивації і оплати праці та оцінки результатів діяльності. Ефективність фінансування впровадження цих інновацій суттєво коливається у умовах ризику і невизначеності і залежить від витрат на НДДКР в обсязі продаж; тривалості і вартості процесів розробки та підготовки виробництва нового продукту (технології і т.ін.); чистого доходу, створеного за рахунок реалізації інновації, приросту чистого доходу, створеного за рахунок реалізації інновації тощо.

Екологічні інновації проявляються в поліпшенні або попередженні негативного впливу підприємства на зовнішнє середовище за рахунок змін в техніці, організаційній структурі, управлінні підприємством тощо. Рівень впровадження екологічних інновацій і ризики пов'язані з ними, залежать від динаміки витрат на зовнішнє середовище; санкцій, відносно підприємства до та після впровадження інновацій тощо.

Юридичні інновації уособлюються в нових законах, законодавчих актах і нормативно-правових документах, які визначають і регулюють всі види діяльності підприємства. Ризики впровадження цих інновацій пов'язані зі зміною правового поля діяльності підприємства.

Соціальні інновації розкриваються в формі активізації людського фактора шляхом розробки і впровадження систем удосконалення кадрової політики, професійної підготовки, винагородження і оцінки результатів праці. Ризики соціальних інновацій будуть пов'язані з поліпшенням соціально побутових умов життя робітників, умов безпеки і гігієни праці, культурною діяльністю і т.ін.

Висновки з даного дослідження. Впровадження інновацій за умов мінімізації ризику дозволить монопрофільному підприємству забезпечити приріст прибутку, а, отже, стійкий розвиток в ринкових умовах господарювання. З огляду на це, питання управління ризиками потребують подальших досліджень, зокрема, в розрізі оцінки кількісного і якісного впливу інноваційних ризиків на процеси розвитку підприємств.

Список літературних джерел

1. Сич Є.М. Бойко О.В., Шишкіна О.В. Розвиток монопрофільних виробничих структур ринку: транспортно-економічний аспект: монографія.– Логос, 2011 – 220 с.